

Werkinstructie 2015/6 (AUA)

OPENBAAR

Aan Klantdirecteuren IND
cc DDMB
Van Hoofddirecteur IND
Datum 12 juni 2015

Vindplaats Informind
Onderwerp Rol contactpersonen mensenhandel en
Gendergerelateerde zaken regulier

Inleiding

Deze werkinstructie vervangt IND-werkinstructie nr. 2006/17

Het doel van deze werkinstructie is om de rol van de aangestelde contactpersonen voor mensenhandel- en gendergerelateerde zaken binnen het reguliere proces te beschrijven.

Indien een vreemdeling in Nederland te maken krijgt met (een dreiging van) geweld, is het uitgangspunt dat hij/zij zelf de nodige stappen zal moeten ondernemen om bescherming te zoeken en daarbij zelfstandig de politie en/of maatschappelijke instelling (bijvoorbeeld een opvanghuis) zal moeten benaderen. De contactpersoon speelt hierin, naast een adviserende rol, in principe geen actieve rol.

In het kader van de uitvoering van het beleid zoals neergelegd in de Vc 2000 hoofdstuk B8/3 (Verblijfsregeling mensenhandel) zijn al sinds lange tijd contactpersonen mensenhandel aangesteld. In overleg met de toenmalige Procecdirectie Regulier is in 2005 besloten dat de reeds aanwezige contactpersonen mensenhandel tevens zullen fungeren als eerste aanspreekpunt in zaken waarin ook overige gendergerelateerde aspecten een rol spelen¹, te weten:

- zaken waarin huiselijk geweld een rol speelt;
- zaken waarin eengerelateerd geweld (waaronder kindbruiden en huwelijksdwang) een rol speelt;
- zaken van achtergelaten vreemdelingen en hun eventuele kinderen, die tegen hun wil en zonder identiteits- en/of geldige verblijfsdocumenten in het land van herkomst zijn achtergelaten.

Zaken waarin de bovenstaande aspecten een rol spelen, mogen alleen door IND-contactpersonen mensenhandel en gendergerelateerde zaken behandeld worden. Dit geldt voor zowel zaken in de eerste aanleg als in bezwaar. In beroep hebben zij een adviserende rol. Zaken die in eerste instantie niet bij de contactpersonen

¹ IND-werkinstructie nr. 2005/20 d.d. 3 juni 2005; IND-werkinstructie nr. 2006/17 d.d. 7 augustus 2006.

terecht zijn gekomen en die al in een vergevorderd stadium van behandeling zijn, moeten worden afgestemd met de contactpersonen. Omdat het gaat om zaken waarin vertraging in de vreemdelingrechtelijke procedure ingrijpende persoonlijke gevolgen kan hebben voor de vreemdeling, is een proactieve opstelling van belang. In verband met veiligheidsaspecten, dragen de contactpersonen tevens zorg voor de interne melding van deze zaken in Indigo, zodat het voor overige IND-medewerkers zichtbaar wordt dat het gaat om een genderzaak. Daarnaast worden zaken geregistreerd ten behoeve van de beleidsafdelingen van de IND en het Ministerie.

Op de vier hoofdlocaties van de IND worden mensenhandel- en genderzaken afgehandeld en de voorraad beheerd door de contactpersonen. Zij vervullen een beslissende en coördinerende rol met betrekking tot de behandeling van zaken binnen hun eigen regio².

De contactpersonen zijn tevens het eerste aanspreekpunt voor regionale- en landelijke ketenpartners. Zij onderhouden contacten met en geven voorlichting aan de politie, de Koninklijke Marechaussee (KMar), het Openbaar Ministerie (OM), het Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld (LEC-EGG), Multi-etnisch politiewerk (MEP), gemeenten, GGZ, maatschappelijke instanties (o.a. diverse instellingen voor opvang), Centraal Opvang Asielzoekers (COA), diplomatieke vertegenwoordigingen en advocatuur.

Binnen de IND vormen de contactpersonen het aanspreekpunt en zijn kennisexpert met betrekking tot vragen over mensenhandel en gendergerelateerde zaken. Per locatie zijn hiertoe aparte (openbare) telefoonnummers en mailboxen beschikbaar. De lijst met namen en contactgegevens is te vinden op de interne webpagina Mensenhandel en Gender.

Eens in de twee maanden (of eerder indien noodzakelijk) komen de contactpersonen samen tijdens het Landelijk Genderoverleg (LGO) met een afvaardiging van de contactpersonen mensenhandel asiel, de beleidsafdelingen en de procesvertegenwoordiging. Het LGO heeft tot doel om te komen tot een uniforme afhandeling van zaken en het bevorderen van een efficiënt werkproces. In het LGO worden knelpunten in het beleid en de uitvoering besproken, alsmede oplossingen aangedragen. Ook bestaat de mogelijkheid om individuele gevallen te bespreken. Alle uitkomsten worden op de interne webpagina Mensenhandel en Gender geplaatst. Een aantal keer per jaar wordt een professionaliseringsbijeenkomst georganiseerd.

Ook het werkproces asiel kent contactpersonen mensenhandel. Zij melden signalen van mensenhandel en fungeren als eerste aanspreekpunt voor medewerkers asiel. Tevens onderhouden zij contacten met ketenpartners ten behoeve van de asielprocedure. In werkinstructie 2007/16 is de werkwijze betreffende slachtoffers van mensenhandel binnen de asielprocedure nader uitgewerkt.

In deze werkinstructie zal per aandachtsgebied beschreven worden wat de rol van de contactpersonen in het reguliere werkproces is.

De Regeling Mensenhandel

Voor de inhoudelijke aspecten wordt hierbij verwezen naar het beleid zoals neergelegd in de Vc 2000 hoofdstuk B8/3.

² Op basis van de Nota – samenvoegen genderlocaties – d.d. 20 januari 2014 aan SBU is geconcludeerd dat de vier genderlocaties dienen te worden behouden.

Deze speciale verblijfsregeling beschrijft de rol van zowel de politie, het Openbaar Ministerie, het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha), opvanginstellingen, als het slachtoffer- of de getuige-aangever van mensenhandel.

De regeling heeft betrekking op de volgende categorieën vreemdelingen:

1. Vreemdelingen die werkzaam zijn of zijn geweest in een situatie als strafbaar gesteld in artikel 273f WvSr;
2. Vreemdelingen die nog niet in Nederland werkzaam zijn geweest in een situatie die strafbaar is gesteld in artikel 273f WvSr, maar wel mogelijk slachtoffer zijn van mensenhandel;
3. Vreemdelingen die geen toegang tot Nederland hebben gehad, maar wel mogelijk slachtoffer zijn van mensenhandel waarbij de KMar, zo nodig in overleg met het OM, bepaalt of er voldoende signalen van mensenhandel zijn om de verblijfsregeling aan te bieden.

De verblijfsregeling kan onder voorwaarden ook worden aangeboden aan vreemdelingen die niet kunnen of willen meewerken aan strafrechtelijke opsporing en vervolging van de mensenhandelaar.

De politie informeert de contactpersonen van de betreffende locatie per mail of gebruik wordt gemaakt van de regeling³. De contactpersoon zorgt voor de afhandeling van de verblijfsrechtelijke consequenties en registreert deze.

De contactpersonen houden structureel contact met de politie en het OM in verband met de voortgang en uitkomst van het strafrechtelijk onderzoek. Deze informatie is nodig om het toegekende verblijfsrecht in het kader van de Regeling Mensenhandel te kunnen beoordelen. De verlengingsaanvragen en eventuele intrekingsprocedures worden daarom afgedaan door de contactpersonen.

Na beëindiging van het verblijfsrecht op grond van de regeling, kan de vreemdeling voortzetting van het verblijf aanvragen (niet-tijdelijke humanitaire gronden). De contactpersonen handelen deze verblijfsprocedure af.

Huiselijk geweld

Voor de inhoudelijke aspecten wordt hierbij verwezen naar het beleid zoals neergelegd in de Vc 2000 hoofdstuk B8/2 en B9/8.

“Huiselijk geweld is geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Dat kunnen zijn: partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. De term 'huiselijk geweld' verwijst naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Er is meestal sprake van een machtsverschil. Het slachtoffer is afhankelijk van de dader. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele en psychische vormen van geweld.” (www.rijksoverheid.nl)

Het beleid ten behoeve van slachtoffers van huiselijk geweld heeft betrekking op de volgende categorieën vreemdelingen:

- Vreemdelingen met rechtmatig verblijf (bij familie/gezin) die slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld;
- Vreemdelingen die illegaal in Nederland verblijven en slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld;
- EU-onderdanen en/of gemeenschapsonderdanen die slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld.

³ Deze werkwijze is bestemd in de Samenwerkingsovereenkomst Primaire Werkprocessen tussen de Nationale Politie en de IND d.d. 23 mei 2014.

De ketenpartners (bijvoorbeeld opvanginstellingen) en de contactpersonen onderhouden nauw contact met elkaar ten behoeve van de veiligheid van het slachtoffer en een efficiënte afhandeling van de verblijfsprocedure. De desbetreffende ketenpartner informeert de contactpersonen zo mogelijk over een nieuw gemeld slachtoffer van huiselijk geweld. De contactpersonen maken hiervan melding in Indigo en monitoren de zaak in afwachting van een verblijfsaanvraag.

Indien huiselijk geweld wordt gemeld in een lopende verblijfsrechtelijke procedure, dan benadert de contactpersoon de zaakeigenaar om in overleg de verdere afhandeling van de zaak te bepalen. Indien een IND-medewerker (bijvoorbeeld asiel) in een (lopende intrekings-) zaak huiselijk geweldaspecten tegenkomt of twijfelt over het huiselijk geweld, dient de medewerker contact te zoeken met een contactpersoon. Deze beoordeelt of op grond van het geldende reguliere beleid voor huiselijk geweld de vreemdeling de (afhankelijke) verblijfsvergunning behoudt of dat hij/zij een separate aanvraag zal moeten indienen. Tevens wordt hiertoe contact onderhouden met de IND-loketten.

In de gevallen waarin de politie geen inhoudelijke informatie verstrekt aan het slachtoffer die nodig is voor de beoordeling van de verblijfsaanvraag, benadert de contactpersoon de politie.

Eergerelateerd Geweld

Voor de inhoudelijke aspecten wordt hierbij verwezen naar het beleid zoals neergelegd in de Vc 2000 hoofdstuk B8/2 en B9/11.

“Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld om de geschonden eer van de familie te herstellen. Bijvoorbeeld bedreiging (psychische druk), mishandeling, huwelijksdwang (kindbruiden), ontvoering en zelfs eerwraak.” (www.rijksoverheid.nl)

Het beleid ten behoeve van slachtoffers van eergerelateerd geweld heeft betrekking op de volgende categorieën vreemdelingen:

- Vreemdelingen met rechtmatig verblijf die worden bedreigd met eergerelateerd geweld;
- Vreemdelingen die illegaal in Nederland verblijven en die worden bedreigd met eergerelateerd geweld;
- EU-onderdanen en/of gemeenschapsonderdanen die worden bedreigd met eergerelateerd geweld.

Wanneer een ketenpartner of een IND-medewerker melding maakt van (dreiging van) eergerelateerd geweld, wordt aansluiting gezocht bij de werkwijze zoals die van toepassing is bij slachtoffers van huiselijk geweld.

Bij het behandelen van de verblijfsrechtelijke procedure benadert de contactpersoon het LEC (politie Haaglanden) om advies. De contactpersoon vormt geen eigenstandig oordeel over de dreiging van het eergerelateerd geweld. Voor wat betreft een inschatting van en een inhoudelijk oordeel over de dreiging van eergerelateerd geweld, wordt afgegaan op de rapportage van het LEC. De LEC-rapportages mogen niet worden gebruikt in asiel- of andere reguliere procedures⁴. De contactpersoon gaat zorgvuldig om met de informatie van het LEC. Zonder toestemming van het LEC mag deze informatie niet met anderen worden gedeeld.

⁴ AUA Regulier Sociaal Informatiebericht d.d. 20 januari 2012.

Het LEC kan de contactpersonen benaderen voor inzage in IND-dossiers ten behoeve van voorbereidend (strafrechtelijk) onderzoek⁵.

Indien een IND-medewerker in een (lopende) zaak wordt geconfronteerd met (een dreiging van) eengerelateerd geweld dat zich afspeelt in Nederland, dient de medewerker een contactpersoon te benaderen. Dit geldt ook voor medewerkers asiel die geconfronteerd worden met een minderjarige vreemdeling die aangeeft dat hij/zij gedwongen is uitgetrouwlijkt. De contactpersoon vraagt het LEC ook in deze zaken om advies.

Achterlating

Vreemdelingen en hun eventuele kinderen kunnen tegen hun wil worden achtergelaten in het land van herkomst. Vaak beschikken zij niet meer over identiteits- of verblijfsdocumenten.

De contactpersonen kunnen benaderd worden door de verschillende ketenpartners en collega's van andere werkprocessen (bijvoorbeeld de Visadienst) met betrekking tot de (verblijfrechtelijke) situatie van de achtergelaten vreemdeling. De contactpersoon geeft een op de bijzonderheden van de individuele zaak toegespitste beoordeling en geeft uitleg over de te volgen procedure.

Op verzoek informeert de contactpersoon per mail de diplomatieke post over de toegang van de achtergelaten vreemdeling tot Nederland. Het LEC wordt tevens per mail geïnformeerd over de terugkeer en eventuele opvang- en veiligheidsaspecten.

Indien IND-medewerkers te maken krijgen met een achtergelaten vreemdeling, dienen zij dit te melden bij de contactpersonen. Alle achtergelaten vreemdelingen worden geregistreerd ten behoeve van de beleidsafdelingen.

Op dit moment is een Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating in oprichting die een coördinerende rol zal spelen in achterlatingszaken.

⁵ Het delen van informatie tussen het LEC en de contactpersonen is geregeld bij brief d.d. 30 maart 2007 (politie Haaglanden, Unit MEP) en 12 april 2007 (Procesdirectie Regulier, IND).